

6. Закон України "Про Національний архівний фонд та архівні установи" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, №15, ст. 86.// Хрестоматія з архівознавства: Навч. посіб. для студіст. спец. вищ. навч. закл. / . – К.: Вид. дім "КМ Академія", 2003. – С.149-164.
7. Закон України "Про Національний архівний фонд та архівні установи" [Електронний ресурс] // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>
8. Основные правила работы ведомственных архивов. – М., 1985 [Електронний ресурс] // <http://docs.cntd.ru/document/1200005605>
9. Правила роботи архівних підрозділів органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2001 р. [Електронний ресурс] // <http://www.archives.gov.ua/Law-base/Regulations/2001-pr-2.pdf>
10. Основні правила роботи державних архівів. Державний комітет архівів України, Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства. – К., 2004. – 334 с. [Електронний ресурс] // http://www.archives.gov.ua/NB/Regulations_2004.php
11. Правила роботи архівних установ України Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2013 р. [Електронний ресурс] // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0584-13>
12. Порядок утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів. Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1004. – [Електронний ресурс]// <http://www.archives.gov.ua/Law-base/Regulations/intex.php?order=2007-1004-1>.
13. Типове положення про експертну комісію державного органу, органу місцевого самоврядування, державного і комунального підприємства, установи та організації. Зареєстровано в Міністерстві 2013 р. [Електронний ресурс] // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1062-13>
14. Перелік типових документів, що створюються під час діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів // Укрдержархів, УНДІАСД Автор. кол.: Сельченкова С. В. (кер. теми), Кузьміна Н. О., Кулешов С. Г. Загорецька О. М, Слизький А. Ю. (Схвалено ЦЕПК протокол № 3 від 30.06.2010) Затв. Мін'юстом України 12.04.12 № 578/5; зареєстровано в Мін'юсті України 17.04.12 № 571/20884). – К., 2012. – 286 с.
15. Перелік типових видів документів, що підлягають внесенню до Національного архівного фонду, які створюються у науково-технічній та виробничій діяльності підприємств, установ і організацій/ Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2014 р. [Електронний ресурс]// <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0873-14>
16. Селіверстова К. Науково-методичне забезпечення експертизи цінності документів // Архіви України. – К., 2014. – Вип. 4-5. – С. 131–151.

Савченко І. В. Современное нормативно-правовое обеспечение экспертизы ценности документации в учреждениях, организациях, предприятиях: формирование, составляющие, направления развития.

Статья посвящена рассмотрению нормативно-правовому обеспечению экспертизы ценности документации в учреждениях, организациях и предприятиях на современном этапе. Определены основные составляющие системы нормативно-правовых актов, раскрыты особенности применения нормативно-правовых актов на различных этапах проведения экспертизы ценности документации.

Ключевые слова: нормативные акты, экспертиза ценности документации, учреждение, экспертная комиссия.

Savchenko I. V. Modern normative-legal regulation of appraisal documentation in institutions, organizations, companies: formation, components, directions of development.

The article is devoted to consideration of legal acts, which are used in the examination of the value of documents in institutions, organizations and enterprises at the present stage. It was identified the basic components of the system of legal acts, disclosed features of the using of legal acts at different stages of the examination of the value of documentation.

Keywords: regulations, expert evaluation documentation, the establishment of the expert commission.

УДК 069:379.85

М. В. Белікова

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МУЗЕЯХ УКРАЇНИ

Стаття присвячена запровадженню інноваційних технологій у музейну справу України. У статті виділено етапи впровадження інноваційних технологій в музеях України. Наприкінці 90-х рр. ХХ ст. – 10-і рр. ХХІ ст. з'являються музейні сайти, до обігу введені аудіогіди, 3D панорами, голографічні інновації та розпочато комп'ютерний облік фондів колекцій. З 10-х рр. ХХІ ст. в музейній практиці поширюються QR-коди, налагоджується зворотній зв'язок між музейною аудиторією та персоналом в соціальних мережах, українські музеї відкриваються для віртуального відвідування через появу віртуальних турів на сайтах та участь у Google Art Project.

Ключові слова: музеї, інноваційні технології, інформаційні технології, сайти, аудіогіди, 3D панорами, QR-код, Google Art Project.

У наш час бурхливого розвитку інформаційних технологій музеям України важливо зайняти активну позицію в галузі впровадження цифрових систем надання інформації відвідувачам. Новітні технічні засоби дозволяють значно розширити можливості експозиції в показі експоната, в наданні додаткової текстової та

графічної інформації, показати відсутні експонати, організувати віртуальні виставки. Необхідність технологічної модернізації музеїв обумовлена істотним ускладненням умов функціонування і розвитку музеїв. Диверсифікація соціального середовища, поява нових категорій взаємодіючих з музеями соціальних груп, організацій та установ, формування з деякими з них досить складних партнерських, а іноді і конкурентних відносин, міжпрофесійні і міжмузейні комунікаційні проблеми, інформаційний голод, відтік з музейної сфери частини висококваліфікованих фахівців, що загострився як ніколи раніше, дефіцит фінансових ресурсів, – все це поставило перед музеями нові завдання, без вирішення яких їх майбутнє уявляється проблематичним. Ці завдання значною мірою зумовлені необхідністю перегляду та модернізації багатьох сформованих за попередні десятиліття методів, прийомів і способів музейної роботи, її організації та забезпечення необхідними ресурсами.

Інноваційні технології – радикально нові чи вдосконалені технології, які істотно поліпшують умови виробництва або самі виступають товаром. Зазвичай мають знижену капіталомісткість, характеризуються більшою екологічністю й меншими енергопотребами. Інноваційні технології представлені інформаційними технологіями та технічними інноваціями.

На сьогоднішній день мультимедійні технології – це один з напрямів інформаційних технологій, що найбільш динамічно розвивається. Це пояснюється тим, що мультимедіа – це взаємодія відео- й аудіоефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, які об'єднують текст, звук, графіку, фото та відео в одному цифровому форматі. Використання мультимедіа робить можливим надання інформації не тільки в текстовому вигляді, а з аудіо- або відеосупроводом. Онлайн мультимедіа стала об'єктно-орієнтованою, дозволяючи споживачеві працювати з інформацією, не володіючи специфічними знаннями.

До технічних інновацій функціонування музеїв сучасності належать ті, що покращують роботу музеїв в цілому на технічному рівні, а саме в пожежогасінні, охороні безпеки, освітленні, забезпеченні вентиляції, вологості, температури та ін.

Вивчення інноваційних технологій в музеях України та світу на сьогодні є новою і недостатньо розробленою проблемою історіографії. Різні аспекти обраної теми розглядаються окремими дослідниками. М. Рутинський характеризував нові інформаційні технології музейної справи: описав діяльність Міжнародного Комітету з документації Міжнародної ради музеїв, національні музейні мережі Франції та Великобританії. У класифікації музеїв дослідником було виділено види віртуальних музеїв, охарактеризовано інновації експозиційної діяльності музеїв [1, с. 68, 107-108, 127-160.]. Юрєнева Т.Ю. характеризувала технічні інновації, які використовують під час зберігання музейних предметів в фондосховищах та експозиціях, зокрема Центру підтримки музеїв Смитсонівського інституту [2, с.417-426.]. Беліковою М.В. та Гресь-Євреїною С.В. було виявлено основні напрями запровадження інноваційних технологій в музейній діяльності в контексті трансформацій в соціально-культурному сервісі українських музеїв [3]. Розробкою даної проблематики займався М. Лясников, В. Шестаков та ін. дослідники, було описано різні інноваційні технології, які можна використовувати при атрибуції, експозиціонуванні та захисті музейних предметів [4. 5. 6]. Однак усі ці праці дотичні нашій тематиці, відсутність спеціальних праць з розвитку інноваційних технологій в музейній діяльності України гальмує наукові студії. Відтак, актуальною є мета нашого дослідження – проаналізувати та виявити етапи запровадження інноваційних технологій в музеях України.

Наукова новизна даного дослідження полягає в тому, що вперше виділено етапи запровадження інноваційних технологій в музеях України.

Міжнародна рада музеїв при ЮНЕСКО (ICOM – International Council of Museums) є неурядовою організацією, яка має безпосереднє відношення до впровадження інформаційних технологій у діяльність музеїв [7]. З 1963 р. існує її спеціалізований підрозділ – Міжнародний Комітет з документації Міжнародної ради музеїв при ЮНЕСКО (International Committee for Documentation – ICOM-CIDOC), члени якого щорічно на міжнародних конференціях CIDOC обговорюють загальні тенденції розвитку інформаційних технологій в світі та обмінюються досвідом роботи [8. 9. 10]. На думку члена CIDOC Ендрю Робертса можна виділити наступні етапи розвитку інноваційних технологій в світовій музейній діяльності. На першому етапі, у 70-ті рр. XX ст., основна увага була спрямована на вдосконалення традиційних методів музейного документування, на другому етапі, у 80-ті рр. XX ст., – на покращання методів каталогізації колекцій та перші спроби комп'ютеризації музейної діяльності, на третьому етапі, у 90-ті рр. XX ст., – на вдосконалення музейних систем управління колекціями та просування ідеї відкритого доступу до культурної спадщини, на четвертому етапі, з XXI ст., – основна увага приділяється просуванню принципу документування нематеріальної культурної спадщини на національним програмам інформатизації музейної діяльності [11; 12].

За спільною ініціативою Комісії Європейського співтовариства (European Commission's Directorate General XIII) і програми ACTS (Advanced Communications Technologies and Services) у 1996 – 2002 рр. реалізовано два масштабні проекти в світі. У 1996 – 1998 рр. здійснювався проект “Мультимедійний доступ до європейської культурної спадщини” (Multi-media Access to Europe's Cultural Heritage), скорочено – “Проект Мо” [13]. Результати, отримані в рамках проекту “Мо”, стимулювали подальші ініціативи Комісії Європейського співтовариства через реалізацію проекту “MEDICI” у рамках П'ятої Рамкової програми ЄС (1999 –2002 рр.).

У рамках проекту реалізовано (окремі підпроекти тривають досі) комплекс заходів із чотирьох основних напрямів (див. рис. 1).

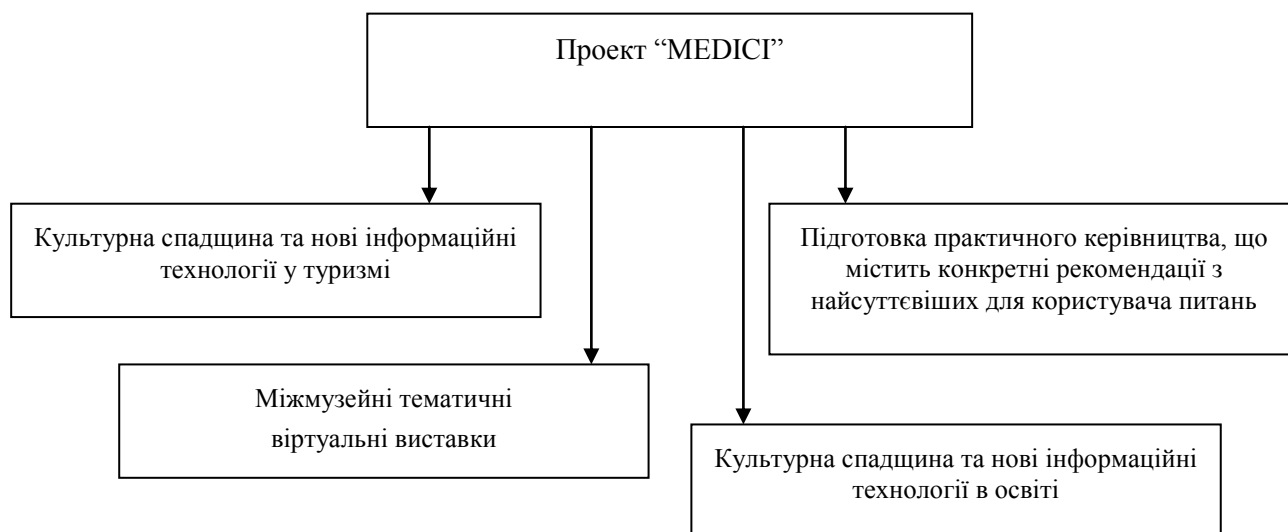

Рис. 1. Проект "MEDICI"

Щодо стандартів, то Міжнародною організацією зі стандартизації (International Organisation for Standardization – ISO) було прийнято музейний стандарт ISO-10918 8 для баз даних комп'ютерних зображень. Цей стандарт містить уніфіковані норми мінімального опису музейного предмета ("етикетка"), представлено на комп'ютерному зображенні, та єдиний формат комп'ютерних зображень. Індексція комп'ютерного зображення відбувається шляхом приєднання стандартизованого короткого опису безпосередньо всередину файла зображення [14]. На основі цього стандарту вже створена єдина європейська мережа комп'ютерних зображень "Museum On Line" (MOL), а також стандартизований пакет сервісних програм інформатизації музеїв світу.

Рис. 2. Розвиток програм інформатизації музеїв у світі

У 2011 р. Культурний Інститут сайту Google (Google Cultural Institute) розпочав Google Art Project – проект з метою відкриття музеїв для віртуального відвідування. Google Art Project включив, по-перше, музейні експозиції, по-друге, "Дива світу", по-третє, роботи з музейних архівів, об'єднаних однією темою [15].

Спочатку для віртуального відвідування у 2011 р. Google Art Project відкрив 17 музеїв з 9 країн, 385 виставкових залів, 400 художників і 1060 картин. Серед перших віртуальних музеїв були Метрополітен, Тейт, Державний Ермітаж, Державна Третьяковська галерея. За один рік сайт Google Art Project відвідало 20 млн. осіб, що свідчить про соціальний попит на подібні проекти, коли в Інтернет викладаються картини, панорами експозицій, віртуальні тури. Google Art Project став найбільшим в мережі Інтернет зібранням зображенням творів мистецтва. На 2015 р. музеї з 40 країн інтегрували свої музейні фонди в Інтернет.

Вітчизняний досвід використання інноваційних технологій було реконструйовано шляхом вивчення сайтів музеїв України. По-перше, перші музейні сайти з'явилися наприкінці ХХ ст. У 1999 р. Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д. Яворницького одним з перших в Україні презентував свій сайт museum.dp.ua. Ця подія була важливою віхою в справі впровадження інноваційних технологій в музеях України. У 2008 р. сайт museum.dp.ua отримав гран-прі у номінації "Музейний сайт в Інтернеті" на Всеукраїнському музейному фестивалі "Музеї у сучасному поліетнічному світі". На сьогодні сайт Дніпропетровського національного історичного музею залишається одним з найкращих музейних сайтів в Україні завдяки своїй інформативності.

Більшість музейних сайтів розроблялась і досі розробляється на громадських засадах за сприяння "друзів

музею”, деякі сайти з самого початку мали наявну електронну пошту контактної особи, за якою існував зворотній зв'язок з музейною аудиторією і завдяки якій можна було отримати інформацію про музей.

По-друге, в музейному сервісі України до обігу входять аудіогіди. Перші аудіогіди в Україні були запроваджені на оглядовому майданчику Севастопольської панорами в 2006 р. Сьогодні аудіогіди та аудіотури запроваджені в Національному заповіднику “Херсонес Таврійський”, Військово-морському музейному комплексі “Балаклава”, Святогорському історико-архітектурному заповіднику, Національному заповіднику “Софія Київська”, Національному Науково-природничому музеї НАН України, Національному музеї Т.Г.Шевченка, Воронцовському палаці, Музеї-квартирі Павла Тичини та ін.

Аудіогід та голографічні інновації знайшли практичне застосування в експозиційній та культурно-масовій діяльності Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д.І. Яворницького. Електронний гід в Дніпропетровському національному історичному музеї ім. Д. І. Яворницького – це голограма дівчини, яка знайомить відвідувачів з загальними відомостями про музей впродовж 2,5 хвилини. Співробітники музею планують збільшити кількість інтерактивних гідів до десяти – по одному в кожному залі музею, і тому планують отримати міжнародний грант для фінансування проекту.

По-третє, інноваційні технології запроваджуються в експозиційній діяльності музеїв України, – 3D панорами, монітори та ін. технічні пристрої. Одну з перших спроб розміщення 3D панорам було здійснено Національним заповідником “Херсонес Таврійський”, монітори використовують на виставках Національного художнього музею України, Музею історії запорозького козацтва Національного заповідника “Хортиця”, Музею води Водно-інформаційного центру в м. Києві та ін.

Аудіосупровід використано в Палеонтологічному музеї Національного науково-природничого музею НАН України в м. Києві та Діорамі “Битва за Дніпро в районі Військове-Вовнігі 1943” в м. Дніпропетровську.

У Музеї голограм в м. Києві, який знаходиться в Києво-Печерському історико-культурному Національному заповіднику, в експозиції сьогодні представлені голографічні копії найцінніших предметів, що зберігаються в фондах Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника та Національного музею історії України. Копії виконані у вигляді голографічних скляних дисплеїв з внутрішнім шаром спеціальної фотоемульсії.

По-четверте, з'явилися інтерактивні музеї, у 2012 р. було відкрито Інтерактивний музей науки і техніки “Експериментаніум” в Києві та в 2014 р. Музей цікавої науки в Одесі. Обидва музеї являють собою наукові атракціони з технічними інноваціями, де огляд експозиції відвідувачами являє собою безпосередню участь в експериментах та різноманітних пізнавальних процесах.

По-п'яте, в фондовій діяльності музеїв використовують інноваційні технології. Національний музей історії України першим перейшов на комп'ютерний облік фондових колекцій і став піонером у використанні голографії у музейній справі.

В музейній практиці поширюються QR-коди, які дають можливість швидкого отримання суттєвого обсягу інформації (до двох сторінок тексту 12-м кеглем в Word). Використання кодів не підпадає ні під одну ліцензію і закодувати інформацію можна не просто безглузким набором точок, а малюнком або логотипом. Перші QR-коди були встановлені в Україні 2013 р. на території Музею історії Києва, Музею російського мистецтва, Національного музею мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків, на пам'ятках архітектури Києво-Печерського заповідника.

По-шосте, в 2013 р. українські музеї – Національний центр народної культури “Музей Івана Гончара” та Національний заповідник “Софія Київська” приєдналися до Google Art Project. Сьогодні в арт-проекті Google представлено колекції понад 250 музеїв світу (більше 40 тис. творів). Сподіваємося, що поступово музейна спадщина України буде інтегруватися до Інтернету і музеї будуть відкритими для віртуального відвідування.

З 10-х рр. XX ст. музеї України презентують себе на окремих сторінках в соціальних мережах Вконтакте та Facebook, що забезпечує зворотній зв'язок між музейною аудиторією та музейниками.

Таким чином, запровадження інноваційних технологій в музеях України можна представити наступним чином. Перший етап, кінець 90-х рр. XX ст. – 10-і рр. XXI ст. – поява музейних сайтів, введення в музейну діяльність аудіогідів, ін. технічних пристроїв, які покращують музейний сервіс. Другий етап, з 10-х рр. XX ст. – в музейній справі розпочато використання QR-кодів, налагоджується зворотній зв'язок між музейною

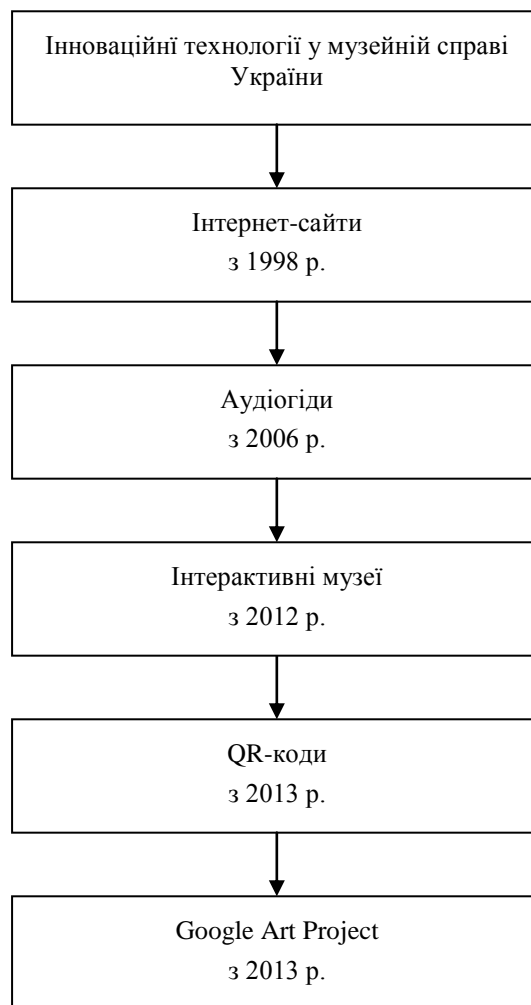

Рис. 3. Інноваційні технології у музейній справі України

аудиторією та персоналом в соціальних мережах, музейні сайти завдяки наявності віртуальних турів сприймаються як музейна експозиція. Маємо надію, що кількісний склад українських музеїв-учасників Google Art Project збільшиться у наступні роки, і завдяки цьому проекту прискориться інтеграція музейної спадщини України до Інтернету та відкриття вітчизняних музеїв для віртуального відвідування. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у вивченні просування музеїв в соціальних мережах як чинника збільшення відвідуваності музеїв України та світу.

Джерела та література

1. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посібник. – К., 2008. – 428 с.
2. Юрєнева Т.Ю. Музееведение. – М.: Академический проект, 2003. – 605 с.
3. Белікова М.В., Гресь-Євреїнова С.В. Інновації в музейній практиці України та світу: досвід та проблеми запровадження // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: Матеріали сьомої міжнародної науково-практичної конференції / За ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2013. – С.149-151.
4. Инновационные технологии. На страже безопасности музеев. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <www.idexpert.ru/news/1785/?print=Y>. – [Посилання дійсне на 24.02.2015 р.].
5. Лясников М.В., Шестаков В.А. Инновационные технологии в музейном деле. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <iso-museum.ru/blog/post_1318968354.html>. – [Посилання дійсне на 24.02.2015 р.].
6. Науково-інноваційна лабораторія “Динамічні моделі”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <dml.co.ua/u_protection.html>. – [Посилання дійсне на 24.09.2015 р.].
7. ICOM. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://icom.museum/>. – [Посилання дійсне на 27.02.2015 р.].
8. International Guidelines for Museum Object Information: The CIDOC Information Categories. June 1995. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/Guidelines/CIDOCguidelines1995.pdf>. – [Посилання дійсне на 19.02.2015 р.].
9. Прокопенко Л.С. Міжнародний Комітет з документації ICOM. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://elibrary.kubg.edu.ua/4648/1/L_Prokopenko_KTSKISR_GI.pdf>. – [Посилання дійсне на 19.02.2015 р.].
10. CIDOC. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://network.icom.museum/cidoc/>. – [Посилання дійсне на 27.02.2015 р.].
11. Музейные ассоциации за рубежом и в России. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://reftrend.ru/368487.html>. – [Посилання дійсне на 19.02.2015 р.].
12. Roberts A. The Changing Role of Information Professionals in Museums. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://network.icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/cidoc/ConferencePapers/1999/4.pdf>. – [Посилання дійсне на 27.02.2015 р.].
13. Multi-Media Access to Europe’s Cultural Heritage. A Memorandum of Understanding and European Charter. 28th June 1996. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <m:private/rfin/art-mou/AC962546.doc>. – [Посилання дійсне на 19.02.2015 р.].
14. Кузьмина Е.С., Ноль Л.Я., Черненко В.В., Кощеєва Е.Л., Хургина И.Ю. Краткое описание музейного предмета: информационно-лингвистическое обеспечение. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.future.museum.ru/part03/030202.htm>. – [Посилання дійсне на 26.02.2015 р.].
15. The Google Cultural Institute. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <https://www.google.com/culturalinstitute/project/art-project>. – [Посилання дійсне на 26.02.2015 р.].

Беликова М. В. Внедрение инновационных технологий в музеях Украины.

Статья посвящена внедрению инновационных технологий в музейном деле Украины. В статье выделены этапы внедрения инновационных технологий в музеях Украины. В конце 90-х гг. XX в. – 10-е гг. XX в. появляются музейные сайты, в обращение введены аудиогиды, 3D панорамы, голографические инновации и начат компьютерный учет фондовых коллекций. С 10-х гг. XX в. в музейной практике распространяются QR-коды, налаживается обратная связь между музейной аудиторией и персоналом в социальных сетях, украинские музеи открываются для виртуального посещения благодаря появлению виртуальных туров на сайтах и участию в Google Art Project.

Ключевые слова: музеи, инновационные технологии, информационные технологии, сайты, аудиогиды, 3D панорамы, QR-код, Google Art Project.

Belikova M. V. The application of the innovative technology in the museums of Ukraine.

Article is dedicated to the application of the innovative technology in the museums of Ukraine. The stages of application of the innovative technology in the museums of Ukraine were allocated in the article. In the 90-s of the XX century – in the 10-s of the XXI century museum websites appeared, 3D panoramas, holographic innovations, audio guides were got, and computer services for cataloguing of museum collections were begun. In the 10-s of the XXI century QR-codes were spread in museum practice, an reverse relationship between the audience and the museum staff was established in social networks, Ukrainian museums were opened for a virtual visit thanks to the emergence of virtual tours at websites and participate in the Google Art Project.

Keywords: museums, innovative technology, information technology, websites, audio guides, 3D panoramas, QR-code, Google Art Project.